
Jde o více než o prosté opisování

Jde o více než o prosté opisování

LIDOVÉ NOVINY

Profesor Ivo Budil byl obviněn z plagiátorství, což jeho mateřská Západočeská univerzita bagatelizuje ještě před zasedáním příslušné etické komise. K případu se vyjádřil i sociolog Miloslav Petrušek.

Vstupuji do případu s vědomím spoluodpovědnosti za to, k čemu došlo v letech, která následovala po habilitačním řízení, jež proběhlo na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v letech 2000-2001. „Případ Budil“ je neobvyklý nejen rozsahem plagiátorství (opisování z cizích pramenů bez uvedení odkazu), ale i tím, jak se Ivo T. Budil a zejména jemu nadřízené akademické orgány k věci stavějí. Ačkoliv dnes je jednoznačně prokázáno, že Budil použil bez odkazového aparátu, který je ve vědě naprosto standardní, nejméně tří knih, a nadto (což také není zcela běžné) „recykloval“ již použitý text jedné své knihy do jiné své knihy, vedení univerzity (děkan, a dokonce rektor) se snaží celou kauzu (a o kauzu opravdu jde) zbagatelizovat jako „drobné pochybení“, za něž se autor omluvil, a zejména se pokoušejí přesunout odpovědnost z viníka (Ivo T. Budil) na doc. Tomáše Kaisera, který na druhý Budilův plagiát upozornil (o prvním se psalo v Sociologickém časopise). Zcela nestoudně se mluví o štvanci na slušného, čestného a oblíbeného učitele a zejména o snaze poškodit „případem Budil“ dobré jméno Západočeské univerzity, na níž je profesor Budil prorektorem.

Aby bylo méně zasvěcenému čtenáři jasné, proč kauza Budil vyvolala takovou odezvu, připomenu, že použití cizího textu ve vlastní vědecké práci se řídí přesnými pravidly a porušení těchto pravidel je -marná sláva - intelektuální krádeží. Vědecká obec je na toto porušení mravní normy neobyčejně citlivá zejména dnes, kdy je k plagiátorství jeden dobrý motiv i dobrá příležitost. Oním motivem je honba za počtem publikací, podle nichž je měřena výkonnost autora - potom někteří jednájí podle principu „ber kde ber“, jenom ber.

Budil se kompromitoval sám

Na „kauze Budil“ jsem zčásti osobně zainteresován tím, že jsem byl předsedou habilitační komise pro Ivo T. Budila v roce 2000. Tehdy Fakulta sociálních věd UK souhlasila (po zevrubném Budilovu vysvětlení a vyjádření Západočeské univerzity) s tím, že umožní habilitaci Ivo T. Budila v oboru sociologie (jako oboru příbuzném se sociální a kulturní antropologií, v níž již v té době pracoval).

Komise neshledala formální důvody, proč by habilitační řízení nemohlo být zahájeno. Nicméně již v průběhu řízení (ano, po bitvě je každý generálem) se ukázalo, že předložená habilitační práce (habilitační komise ji neposuzuje, to je v kompetenci vědecké rady) vykazuje jisté nedostatky, zejména se vyznačuje tím, že (podle jednoho z oponentů) „velká část práce má povahu velice důkladných slovníkových hesel s neuvěřitelně detailními popisy často pouhých historických epizod“ a že v práci chybí poznámkový aparát, „který bývá ve vědeckých dílech, zvláště tohoto rozsahu, obvyklý“. Habilitační řízení bylo nicméně uzavřeno pozitivním doporučením ke jmenování docentem. Zde je počátek všech dalších kroků, které skončily navýsost smutným a v polistopadovém období vývoje společenských věd bezpříkladným případem, který Ivo T. Budila více než kompromituje. Svou spoluodpovědnost na „otevření stavidel“ nepopírám, ačkoliv přímou odpovědnost nenesu.

Druhý rozměr kauzy je odpudivý. Je to pokus přenést odpovědnost na docenta Kaisera a jeho manželku. Ať již jsou vztahy obou s univerzitou v Plzni jakékoliv, je „motivace“ docenta Kaisera irelevantní a věci se netýkající: Kaiser ani společenskovědní obec či aspoň její významná část nepořádá žádný hon na Budila a nekompromituje Západočeskou univerzitu. Budil se kompromitoval sám a z jeho počínu je nutno vyvodit naprosto jednoznačné důsledky. Vedení Západočeské univerzity se ovšem může dobrovolně kompromitovat tím, jestliže jednání její etické komise bude neprůhledné a nejednoznačné a nebude směřovat pouze k jedinému tématu a problému, jímž je „kauza Budil“.

Zdvořilá omluva nestačí

Třetí rozměr je obecnější a týká se prestiže sociálních věd obecně: „projede-li“ Budilův případ tak, jak je tomu v české kotlíně obvyklé, totiž tím, že vyšumí do ztracena a potrestání budou nevinní, pak půjde o vážné ohrožení prestiže sociálních věd. I když se formálně nic nedá revokovat, jak by si někteří radikálové přáli, v každém případě dnes již nevystačíme s žádnou zdvořilou omluvou.

A konečně můj osobní příběh, který Budilův případ uvádí do ještě jiného kontextu. V roce 1985 jsem jako pomocný knihovník pověřený evidencí diplomových prací zjistil, že vedoucí katedry sociologie FF UK dal svým politickým „protégé“ svá vlastní skripta, ti je opsali a předložili (jemu) jako diplomové práce. Když jsem na tuto hanebnost (zneužití služebního postavení a podvod) písemně upozornil, obdržel jsem po dvou urgencích od tehdejšího děkana odpověď v podobě otázky - jaké politické pohnutky vás vedou k tomu, že špiníte dobré jméno poctivého a čestného soudruha?

V poststalinské fázi minulého režimu jsme trpěli především všeládným strachem a tím, že se nelze domoci práva. Jestliže v akademické obci, která má být příkladnou doménou eticky čistého chování, připustíme, aby se lidé znovu báli upozornit na nešvary a dokonce prokazatelné podvody, potom -lituji - jsme příliš velký krok (aspoň v tomto ohledu) dopředu neudělali. Z případu Budilova musí být vyvozeny závěry jednoznačné a kategorické, nic jiného není přípustné a přijatelné.